

Wątpliwe procedury zawierania ubezpieczeń na życie.

Autorzy: Małgorzata i Maciej Capik

Od kiedy do ubezpieczeń na życie wkroczyły procedury zamówień publicznych pojawia się wokół nich coraz więcej problemów. Wynika to między innymi i z tego, że przez wiele lat zawieranie, zwłaszcza grupowych ubezpieczeń na życie, odbywało się w oparciu o utarte szlaki, które absorbowały tylko bezpośrednio zainteresowanych. Teraz to się zmieniło, również i za sprawą jawności jaka obowiązuje w procedurach zamówienia publicznego. To co przez długi czas było skrywane, pojawia się teraz jako dokumenty procedury zamówienia publicznego i każe zastanowić się nad tym, jak rzeczywiście ta procedura przebiega a przede wszystkim jak oceniać udział niektórych podmiotów w niej uczestniczących. Chodzi tu o udział i rolę pełnioną przez pracowników pracodawcy, którzy wykonują czynności związane z zawieraniem umów ubezpieczenia przez poszczególnych pracowników. Wątpliwość co tych osób biorą się stąd, że wykonują one czynności, które prowadzą do nawiązania stosunku zobowiązaniowego pomiędzy zakładem ubezpieczeń a pracownikiem. Są to czynności bezpośrednio prowadzące do tego celu, bowiem w ramach umowy ubezpieczenia zawieranej przez pracodawcę z zakładem ubezpieczeń nikt jako ubezpieczony nie jest wskazywany. Jest to umowa, która z natury rzeczy jest umową zawieraną na cudzy rachunek w rozumieniu art.808 k.c., ale ubezpieczony jest w tej umowie wskazywany jedynie generalnie jako pracownik pracodawcy. Sam fakt tego wskazania nie daje jednak nikomu prawa do ochrony ubezpieczeniowej. Pracownik, aby mógł z tej ochrony faktycznie korzystać, musi złożyć tzw. deklarację zgody czy deklarację przystąpienia, czyli musi złożyć oświadczenie, że chce być traktowany jako ubezpieczony w ramach zawartej przez pracodawcę umowy ubezpieczenia. Złożenie takiego oświadczenia powoduje, że pracownik nabywa status ubezpieczonego, a z jego wynagrodzenia zaczyna być potrącona składka ubezpieczeniowa. Złożenie deklaracji i zapłata składki są warunkiem uzyskania ochrony przez pracownika. Zrealizowaniem tych czynności czyli odebraniem oświadczenia od pracownika, po przedstawieniu mu zasad ochrony ubezpieczeniowej, sporządzaniem list ubezpieczonych, stanowiących postawę do płacenia składki ubezpieczeniowej, odbieraniem oświadczeń o rezygnacji z ubezpieczenia lub oświadczeń o zgodzie na zmianę warunków ochrony ubezpieczeniowej zajmują się wyznaczeni pracownicy pracodawcy. Ci pracownicy są to najczęściej osoby zatrudnione w działach kadr lub działach personalnych. Wszystkie te czynności wykonywane są przez te osoby za wynagrodzeniem, płaconym przez zakład ubezpieczeń, które jest niczym innym jak prowizją, bo jest procentem składki ubezpieczeniowej. Procedury zamówienia publicznego ujawniły treść umów, z których wynika, że osoby wykonujące te czynności otrzymują wynagrodzenie właśnie oparte na takiej zasadzie. Lecz istota problemu nie opiera się na wynagrodzeniu, ale na zakresie czynności jakie te osoby wykonują, a w efekcie których dochodzi do nawiązania stosunku

pomiędzy pracownikiem a zakładem ubezpieczeń. Porównanie zakresu tych czynności z definicją pośrednictwa ubezpieczeniowego daje podstawę do postawienia pytania czy czynności wykonywane przez te osoby nie powinny być potraktowane jako czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego. Przepisy ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym w **Art. 4.** (Pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje:

1)czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń, zwane dalej "czynnościami agencyjnymi", polegające na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych (działalność agencyjna) Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (**Dz.U.03.124.1154** ze zmianami))

precyzują czym jest czynność pośrednictwa ubezpieczeniowego realizowana przez agenta.

Warto w tym miejscu przywołać definicję pośrednictwa ubezpieczeniowego z dyrektywy

DYREKTYWA 2002/92/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego

Artykuł 2

Do celów niniejszej dyrektywy:

3) „pośrednictwo ubezpieczeniowe” oznacza działalność polegającą na wprowadzaniu, proponowaniu lub przeprowadzaniu innych prac przygotowawczych do zawarcia umów

ubezpieczenia lub zawieraniu takich umów, lub udzielaniu pomocy w administrowaniu i wykonywaniu takich umów, w szczególności w przypadku roszczenia.

Analiza przedstawionych wyżej przepisów pokazuje, że wykonywanie jakichkolwiek czynności, które mają na celu nie tylko zawarcie, ale także administrowanie umową ubezpieczenia, jest traktowane jako pośrednictwo ubezpieczeniowe. Wykonywanie natomiast pośrednictwa ubezpieczeniowego jest zastrzeżone dla osób które spełniają kryteria ustawowe. Ci, którzy wykonują wskazywane czynności, w ramach umowy zawartej przez pracodawcę, uprawnień pośrednika ubezpieczeniowego nie posiadają. Nie mogą również skorzystać ze zwolnienia przewidzianego w art.3 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, bo zwolnienie to nie może dotyczyć obsługi ubezpieczeń na życie.

Art.3

Art. 3. (2) 1. (3) (uchylony).

2. (4) Przepisów ustawy nie stosuje się do wykonywania pośrednictwa ubezpieczeniowego, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

1)umowa ubezpieczenia, której zawarcia lub wykonania dotyczą czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego, wymaga wiedzy jedynie w zakresie oferowanej ochrony ubezpieczeniowej oraz nie jest umową ubezpieczenia na życie ani umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej;

2)podstawową działalnością przedsiębiorcy nie jest działalność w zakresie pośrednictwa

ubezpieczeniowego;

3)umowa ubezpieczenia, której zawarcia lub wykonania dotyczą czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego, jest zawierana jako uzupełnienie dostarczanych przez przedsiębiorcę towarów lub świadczonych usług i pokrywa następujące ryzyka:

a)zniszczenia, utraty lub uszkodzenia tych towarów lub

b)uszkodzenia lub utraty bagażu oraz inne ryzyka związane z usługami w zakresie podróży oferowanymi przez przedsiębiorcę, w tym objęte ubezpieczeniem na życie lub ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej;

4)wysokość rocznej składki należnej z tytułu umowy ubezpieczenia, a w przypadku umowy ubezpieczenia grupowego wysokość rocznej składki opłacanej przez ubezpieczającego, nie przekracza kwoty stanowiącej równowartość 500 euro, obliczonej w złotych według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w tabeli kursów nr 1 każdego roku, a czas trwania umowy ubezpieczenia nie przekracza 5 lat.

Skoro osoby te nie posiadają uprawnień pośrednika ubezpieczeniowego to powstaje pytanie czy mogą te czynności wykonywać i czy wykonywanie ich nie jest łamaniem ustawowego zakazu przewidzianego przez ustawę o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Trzeba bowiem podkreślić, że działania tych osób mają istotny wpływ na prawo do ochrony ubezpieczeniowej uzyskiwane przez pracownika. Złe potrącenie składki, niezłożona na czas w zakładzie ubezpieczeń deklaracja ma , według warunków ubezpieczeń na życie, kluczowe znaczenie w zakresie prawa pracownika i członków jego rodziny do świadczeń przewidzianych umową. Nie można więc powiedzieć, że działania tych osób mają charakter czysto porządkowy. Zresztą administrowanie zawartymi umowami jest też traktowane jako pośrednictwo ubezpieczeniowe. Skoro tak istotną jest rola pełniona przez te osoby (a doceniają ją też zakłady ubezpieczeń, płacąc nawet prowizje w wysokości 50% składki ubezpieczeniowej), to czy nie jest zasadnym wymaganiem o tych osobach, chociażby podstawowej wiedzy o tym, czym jest ubezpieczenie i jakimi rządzi się zasadami. **Na końcu artykułu 3 przykłady z ogłoszeń procedur przetargów nieograniczonych, pokazujące zakres działania tych osób i sposób ich wynagradzania.**

System pośrednictwa ubezpieczeniowego w Polsce przewiduje szczególne uprawnienie w zakresie pośrednictwa dla banków, gdzie pracownicy banków mogą zawierać umowy ubezpieczenia, również na podstawie umowy generalnej zawartej przez bank. Muszą jednak przejściu skrócone 16 godz. szkolenie. Istota jednak nie tylko w tym krótkim szkoleniu, ale w przyjęciu ustawowej zasady, że za działania tak przeszkolonych pracowników banku ponosi odpowiedzialność bank, a także w kontroli tych osób, które, jako podlegające szkoleniu, podlegają także rejestracji przez organ nadzoru. Jeśli więc przy udzielaniu kredytu pracownik banku jednocześnie wprowadza kredytobiorcę do systemu ubezpieczenia generalnego w jakim funkcjonuje bank, to czyni to z większym rozeznaniem istoty ubezpieczenia, a poza tym bank jest adresat roszczeń, do którego może wystąpić klient, który nie będzie mógł z umowy ubezpieczenia skorzystać wskutek błędów popełnionych przez pracownika banku. W przypadku pracodawcy i jego pracowników, którzy dystrybuują ubezpieczenie, nie ma pewności wiedzy ani nie ma podstawy do występowania z roszczeniami przeciwko pracodawcy, jeśli zostaną popełnione przy

tej dystrybucji błędy. Jedyną osobą, która ponosi konsekwencje tych błędów jest po prostu pracownik, bo to on nie dostaje od zakładu ubezpieczeń takiej ochrony ubezpieczeniowej o jakiej był zapewniany.

Przykład 1

Załącznik nr 1 do specyfikacji

Nr sprawy: ZP/PN/14/2009

Zamawiający Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. ul. Chopina 52 bl.10 66-400 Gorzów Wlkp.PKD nr 7523 Z

Opis przedmiotu zamówienia

Przedmiotem zamówienia jest grupowe ubezpieczenie pracowników

Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. oraz członków ich rodzin.

13. Dodatkowo Zamawiający wymaga, aby Wykonawca zawarł z pracownikiem Zamawiającego umowę zlecenia w celu:

- a) informowania pracowników Zamawiającego o możliwości zawarcia ubezpieczenia,
- b) wypełnianie deklaracji zgody pracowników przystępujących do ubezpieczenia,
- c) sporządzaniu comiesięcznych zestawień pracowników przystępujących i występujących z ubezpieczenia,
- d) naliczaniu comiesięcznych składek na ubezpieczenie,
- e) terminowego odprowadzania składek na rachunek Wykonawcy,
- f) przekazywania dokumentów i wszelkiej korespondencji związanej z ubezpieczeniem grupowym,
- g) wypełniania zgłoszeń roszczeń pracowników objętych ubezpieczeniem,
- h) udzielaniu pracownikom wszelkich informacji związanych z ubezpieczeniem grupowym.

14. Za czynności, o których mowa wyżej, Wykonawca Zapłaci pracownikowi Zamawiającego wynagrodzenie prowizyjne w wysokości nie mniejszej niż 7% potrąconych co miesiąc składek.

Przykład 2

Ubezpieczający: Politechnika Rzeszowska

Znak sprawy: NA/P/162/2009 Rzeszów, 2009-

Dział Aparatury, Zaopatrzenia i Zamówień Publicznych Wincentego Pola 2 35-959 Rzeszów

Dystrybucja i wynagrodzenie za dystrybucję ubezpieczenia NNW wśród studentów Politechniki Rzeszowskiej:

1. Ubezpieczyciel zobowiązany jest do dostarczenia wszelkich koniecznych dokumentów celem uruchomienia dystrybucji ubezpieczenia NNW na terenie uczelni najpóźniej w dniu podpisania umowy, jak również do przeszkolenia i opłacenia osób dystrybuujących umowę ubezpieczenia z ramienia uczelni (Samorządu studenckiego i jej członków). Wpłata wynagrodzenia za działania Politechniki związane z zawarciem i realizacją niniejszej Umowy wynosić będzie wysokość minimum 45% zainkasowanej składki brutto, płatne na rachunek Politechniki Rzeszowskiej na podstawie odrębnej umowy.
2. Ubezpieczyciel będzie miał prawo do zamieszczenia swojego logo podczas sponsorowanych imprez studenckich.
  - I. WARUNKI FAKULTYWNE -
obowiązujące w przypadku deklaracji Ubezpieczyciela w formularzu ofertowym.

Dodatkowe świadczenia:

1.Dofinansowanie imprez studenckich organizowanych przez Politechnikę Rzeszowską dla studentów Politechniki Rzeszowską w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia w wysokości podanej w

formularzu cenowym tj. % zebranej składki do dnia 15.12.2009r. w ciągu roku akademickiego.

2. Prawo do skorzystania ze środków funduszu prewencyjnego zgodnie z procedurami obowiązującymi Ubezpieczyciela do kwoty 10% zainkasowanej składki przez Ubezpieczyciela z tytułu umowy ubezpieczenia.

Zamawiający będzie oceniał oferty według następujących kryteriów:

Nr:	Nazwa kryterium:	Waga:
1	Cena (koszt)	40 %
2	Fundusz prewencyjny	10 %
3	Dofinansowanie	50 %

Przykład 3

ŚLĄSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY W KATOWICACH 40-055 Katowice, ul. Poniatowskiego 15

SPECYFIKACJA ISTOTNYCH WARUNKÓW ZAMÓWIENIA dotyczy postępowania prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego poniżej kwot określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Prawo zamówień publicznych, ogłoszonego w Biuletynie Zamówień Publicznych, na tablicy ogłoszeń w siedzibie Zamawiającego oraz na stronie internetowej www.sum.edu.pl

WYKONANIE USŁUGI GRUPOWEGO, DOBROWOLNEGO UBEZPIECZENIA STUDENTÓW STUDIUJĄCYCH W ŚLĄSKIM UNIWERSYTECIE MEDYCZNYM W KATOWICACH OD NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW

Katowice, dnia 21.10. 2009r.

Załącznik nr 4 do specyfikacji UMOWA – WZÓR
zawarta w dniu ..... 2009 roku w Katowicach pomiędzy:
Śląskim Uniwersytetem Medycznym w Katowicach
ul. Poniatowskiego 15, 40-055 Katowice

§3

OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ UMOWY

1. Jednostką organizacyjną realizującą postanowienia niniejszej Umowy **po stronie Ubezpieczającego, w tym upoważnioną do pobierania składek od studentów oraz prowadzenia imiennych list przystępujących do ubezpieczenia studentów jest Samorząd Studentów SUM/ osoba wyznaczona spośród pracowników dziekanatu .**

2. Ubezpieczyciel wyznaczy agenta ubezpieczeniowego, upoważnionego do odbioru zebranych składek od przedstawicieli Samorządu Studenckiego/dziekanatu, o których mowa w ust. 1, współpracujących w dystrybucji ubezpieczenia.

3. **Za realizację czynności określonych w ust. 1 Wykonawca zobowiązuje się do przekazania Zamawiającemu środków finansowych w wysokości .....% (co najmniej 40%) składki należnej, zainkasowanej z tytułu umowy ubezpieczenia z przeznaczeniem na działalność organizacji studenckich (Samorządu Studenckiego).**